

*Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!*

*Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Sáu, ngày 23/05/2025.*

\*\*\*\*\*

## **PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC**

### **BÀI 82**

#### **NẾU NHƯ VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG BỊ MẤT ĐI THÌ RA SAO?**

Chúng sanh ở xã hội hiện đại cho rằng, nếu không có văn hóa truyền thống cũng không sao vì ngày nay, họ đã được tiếp nhận nhiều mô hình giáo dục hiện đại khác. Người hiện đại ngày càng không biết bổn phận, vai trò, trách nhiệm của mình.

Hôm trước, có một người học trò của tôi từ châu Âu về thăm Việt Nam, chồng cô là người Đức, người chồng rất tán thán với văn hóa truyền thống của Việt Nam, luôn nhắc nhở vợ mình lên các lớp học văn hóa truyền thống và tiếp tục học để lấy học vị Tiến sĩ giáo dục. Hai người con của họ so với những em bé bình thường thì đã tương đối ngoan nhưng chúng chỉ ngoan khi chúng vui, khi chúng không vui thì chúng không nghe lời Cha Mẹ. Khi gia đình người học trò này đến thăm tôi, hai đứa trẻ có những biểu hiện chưa ngoan, hai vợ chồng họ cảm thấy xấu hổ và xin lỗi tôi. Về nhà, họ yêu cầu các con đứng úp mặt vào tường trong khoảng một giờ, khi hai đứa trẻ đứng chịu hình phạt, chúng vẫn tiếp tục cãi nhau. Có một người Bà ở nước ngoài nói với tôi, bây giờ bà không thể dạy được cháu, nếu bà nghiêm khắc dạy, đánh, mắng đứa trẻ đó thì nó sẽ báo cảnh sát. Những đồng tu của chúng ta ở Mỹ, Canada, Đan Mạch, Cộng hòa Séc đều nói với tôi, văn hóa truyền thống là vô cùng quan trọng nhưng họ ở nước ngoài, họ đơn độc, họ không thể tạo ra phong khí để thay đổi gia đình của chính mình.

Khi chúng ta tổ chức Lễ tri ân, các đồng học ở các nơi trên thế giới đều cảm xúc, ngưỡng mộ vậy mà ở trong nước, mọi người luôn muốn tìm cách dạy mới, tìm phương pháp giáo dục hiện đại. Việc học những điều mới không phải là không tốt, nhưng trước tiên chúng ta phải giúp trẻ xây dựng nền móng đạo đức, khi trẻ có chuẩn mực đạo đức văn hóa truyền thống, chúng sẽ tiếp nhận cái mới một cách linh hoạt. Nếu trẻ chưa có nền tảng đạo đức mà chúng tiếp nhận cái mới thì chúng sẽ không thể có được lợi ích.

Ngày trước, tôi tổ chức lễ tri ân Cha Mẹ ở một gia đình, người con trai là quân nhân, hôm đó, anh quỳ dưới chân Cha Mẹ để tri ân và nói: *“Thưa Cha Mẹ, mỗi lần con đi công tác về, khi Cha Mẹ đang ngủ thì con đều lạy Cha Mẹ, hôm nay là lần đầu tiên con được quỳ lạy ngay trước mặt Cha Mẹ!”*. Tôi cảm thấy rất cảm xúc khi nghe anh nói những lời này, nhờ có lễ tri ân mà anh được quỳ trước Cha Mẹ, việc làm này tưởng chừng dễ nhưng không dễ làm.

Các trường học cũng thường treo những câu nói để nhắc nhở học trò, thí dụ như: “*Tiên học Lễ, hậu học văn*”. Trong “*Đệ Tử Quy*” cũng nói: “*Có dư sức thì học văn*”. Nếu chúng ta chưa dư sức thì chúng ta học hiếu, học lễ, học cần, học tín. Người ngày nay cho rằng những giáo huấn này là cổ xưa thậm chí có người cho rằng đây là giáo dục cổ hủ, họ phê bỏ giáo dục của người xưa để tìm phương pháp giáo dục mới.

Hai học sinh được học bổng của trường quốc tế Nhật Bản đều là học sinh của hệ thống Khai Minh Đức. Người thứ nhất là một học trò luôn cúi đầu chào mọi người một cách cung kính, vợ của Thầy chủ tịch hội đồng quản trị nhìn thấy cậu bé đó và đã tặng học bổng toàn phần cho cậu. Người thứ hai được nhận học bổng là con một người mẹ học tập văn hóa truyền thống, khi người mẹ này giao hàng cho vợ của Thầy chủ tịch hội đồng quản trị, người mẹ đã cung kính cúi chào khiến bà cảm động. Người vợ của Thầy chủ tịch hội đồng quản trị nhìn thấy người mẹ và người con trai đều lễ phép, cung kính nên bà đã tặng học bổng cho người con. Điều này đáng để chúng ta phản tỉnh!

Ngày nay, Bố Mẹ thường muốn trẻ được học những phương pháp giúp phát triển trí tuệ, học phí ở những ngôi trường này thường rất cao nhưng những điều chúng học được không giúp chúng trở thành người con ngoan ngoãn, hiếu thảo. Có đứa trẻ đang học tập rất tốt tại một trung tâm đào tạo của hệ thống nhưng Bố Mẹ của đứa trẻ muốn đưa con mình về. Tôi nói với mọi người, nếu ai muốn đưa con về thì có thể đưa, nhường chỗ cho những người chân thật thấu hiểu, chúng ta không phan duyên, cưỡng cầu. Những người học văn hóa truyền thống lâu năm nhưng không tiến bộ thì cũng nên nhường chỗ cho người khác. Nhiều người khao khát được học văn hóa truyền thống nhưng không có cơ hội học, chúng ta được học một cách dễ dàng nên chúng ta không trân trọng!

Các thành viên trong Ban lãnh đạo hệ thống vẫn đang tích cực lao động, mấy hôm nay, tôi đã dọn dẹp đồ và đốt khoảng 5 xe ba gác những đồ không cần thiết. Tôi tích cực đi dọn dẹp đường, dọn dẹp nhà vệ sinh, làm việc ở vườn rau chứ tôi không đến diễn giảng ở các diễn đàn. Chúng ta học Phật pháp, học chuẩn mực Thánh Hiền thì chúng ta phải ngày ngày phản tỉnh. Nhiều người tự cảm thấy họ thông minh, họ cho rằng người khác cần phản tỉnh chứ họ không cần phản tỉnh.

Trong “*Đệ Tử Quy*” dạy: “*Áo quý sạch, không quý đắt. Hợp thân phận, hợp gia đình*”. Có người đến hội thảo mà mặc áo cộc tay, thường cho tay trong túi quần, chúng ta phải xem lại tư cách của người học tập văn hóa truyền thống. Ngày nay, Camera được gắn ở khắp các nơi, các Camera đã ghi lại hết những hình ảnh của mọi người. Gần đây, bác Tổng bí thư cũng đã nói: “*Ngày nay, Camera được gắn ở khắp các nơi, người vi phạm giao thông thì sẽ bị phạt không hề oan ức!*”.

Chúng ta đừng nói những đạo lý xa vời, chúng ta chỉ cần chuẩn mực trong cuộc sống thường ngày, trong đời nhân xử thế tiếp vật là được. Người xưa dạy: “*Qua vườn mận không sửa nón. Qua ruộng dưa không buộc dây giày*”. Nếu qua vườn mận mà chúng ta đưa tay lên sửa nón thì người khác sẽ tưởng chúng ta đang hái mận. Người học văn hóa

truyền thống thì phải có hành phong cách chuẩn mực như vậy. Nếu chúng ta nhận thấy việc làm của mình có thể làm phiền người khác thì chúng ta không nên làm. Đây chính là chuẩn mực. Người xưa dạy chúng ta: “*Vạn vật quy nguyên*”. Chúng ta phải đặt đồ vật vào đúng vị trí của nó. Chúng ta tùy tiện để đồ vật không đúng chỗ thì chúng ta học tập Phật pháp, học tập chuẩn mực Thánh Hiền không có kết quả.

Chúng ta có một chút danh, một chút lợi thì chúng ta cho rằng mình đáng được như vậy và chúng ta dần dần trở nên tùy tiện. Chúng ta tùy tiện thì chúng ta trở nên thấp hèn. Đây là tự chúng ta khiến cho mình trở nên thấp hèn. Người khác nhìn vào hoàn cảnh sống, cách làm của chúng ta họ sẽ biết chúng ta là người như thế nào. Khi tôi nhìn thấy một chiếc bàn tròn mà chân bàn xếp chưa ngay ngắn thì tôi sẽ điều chỉnh lại chiếc bàn đó. Đây chính là chuẩn mực. Khi trải khăn lên mặt bàn, tôi luôn quan sát hai bên mép khăn đã đều nhau chưa. Nếu có 2, 5 hay 10 chiếc bàn thì mép khăn trải bàn đều phải như nhau, nếu mép khăn lệch thì người khác sẽ chê cười chúng ta. Chúng ta làm không phải để được vinh danh hay người khác vinh danh chúng ta, chuẩn mực phải là chuẩn mực! Chúng ta học chuẩn mực thì chúng ta phải làm đến được chuẩn mực.

Chúng ta dạy các con: “*Mũ phải ngay, nút phải gài. Vớ và giày mang chỉnh tề*” thì chúng ta phải làm được. Tôi nhìn thấy, khi những người giáo viên đi vào lớp, họ không sửa lại đôi dép của mình một cách ngay ngắn. Nếu chúng ta tùy tiện thì học trò của chúng ta cũng sẽ tùy tiện. Ở nơi tôi ở, nếu có người lạ đến thì mọi người sẽ xếp chén, bát, đĩa một cách tùy tiện, không ngăn nắp như ban đầu. Tôi nhìn thấy, một cô hiệu trưởng trường khi sắp đĩa thì cắm đầu để gấp thức ăn xuống phía dưới. Điều này chứng tỏ là chúng ta chỉ học trên bề ngoài, không có sự nội hóa vào hành vi.

Hòa Thượng nói: “***Trong Phật Tạng Kinh, Thích Ca Mâu Ni Phật nói, người không học Tiểu thừa mà học Đại thừa thì không phải là đệ tử của Phật***”. “*Tiểu thừa*” là chuẩn mực làm người. Chúng ta chưa có tư cách làm người thì chúng ta không thể làm được Phật Bồ Tát. Chúng ta học Phật, học Thánh Hiền là để hoàn thiện chính mình, không phải để hoàn thiện người khác. Chúng ta học tập phải có thứ lớp.

Trong “*Giới Kinh*” của nhà Phật cũng dạy, năm năm đầu khi chúng ta theo một vị Thầy, chúng ta phải làm những công việc như quét nhà, nấu cơm, rửa chén và làm tất cả những việc mà Thầy sai bảo. Sau năm năm, nếu Thầy cho phép thì chúng ta mới được ra đi. Việc này rất cần thiết và đúng đạo lý vì tập khí của chúng ta rất xấu ác, nếu chúng ta tự ý làm theo ý mình thì chắc chắn chúng ta sẽ làm sai.

Hòa Thượng nói: “***Người xưa, không luận là người xuất gia hay tại gia từ nhỏ đã tiếp nhận qua giáo dục của Nho, Thích, Đạo. Nhà Nho dạy luân lý đạo đức, nhà Đạo giáo dục nhân quả, căn bản của nhà Nho là “Đệ Tử Quy”, căn bản của nhà Đạo là “Cảm Ứng Thiên”, căn bản của nhà Phật là “Mười Thiện***”. “*Thích*” là Thích Ca Mâu Ni Phật. Ba nền tảng giáo dục này rất cần thiết cho một người học Phật. Ngày nay, nhiều người xem thường những điều này, họ học nhưng không thật làm.

Hòa Thượng nói: “**Người xưa xây dựng giáo dục nền tảng rất vững chắc**”. Người có giáo dục nền tảng vững chắc thì nhất định là một người con hiếu thảo, là một công dân tốt. “*Mười Thiện*” dạy chúng ta thân không sát, đạo, dâm; Miệng không nói dối, không nói lưỡi đôi chiều, không nói lời hung ác, không nói lời thêu dệt; Ý không tham, sân, si. Trên hình tướng thô thì chúng ta có thể không phạm phải những việc này nhưng về mặt vi tế, chúng ta thường phạm phải những lỗi này.

Phật dạy chúng ta thân này là để phục vụ tất cả chúng sanh. Chúng ta muốn phục vụ chúng sanh tốt thì thân chúng ta nhất định không phạm phải sát, đạo, dâm. Nếu chúng ta không phạm phải sát, đạo, dâm thì chúng ta mới chỉ “*độc thiện kỳ thân*”, mới chỉ làm tốt cho riêng mình, chưa phải tốt một cách viên mãn. Chúng ta phải mang thân này hy sinh phụng hiến, phục vụ chúng sanh. Chúng ta phải có tâm sẵn sàng hy sinh phụng hiến như những người lính, họ có thể đi đến khắp nơi để bảo vệ Tổ quốc, hành trang của họ chỉ cần một chiếc ba-lô.

Hôm qua, trong lúc dọn dẹp tôi soạn ra được một chiếc áo sơ mi trắng dài tay, trước đó tôi đã tặng hết cho mọi người những chiếc áo sơ mi trắng của mình. Khi tôi vừa nhận được quần áo mọi người tặng thì tôi liền tặng lại cho các chú vì tôi biết, các chú không có người tặng. Chúng ta quán sát, chúng ta đang sống với tâm cảnh gì, chúng ta đã hy sinh phụng hiến hay chưa?

Nếu chúng ta chỉ làm tốt “*Mười Thiện*” thì chúng ta mới chỉ “*độc thiện kỳ thân*”, tốt cho riêng mình. Về ý, chúng ta không chỉ không tham, sân, si mà chúng ta phải mỗi niệm vì chúng sanh lo nghĩ. Tôi cảm động, hổ thẹn khi nghe câu nói này. Chúng ta học Phật, chúng ta không làm được theo những lời Phật dạy nên chúng ta chưa tiếp độ, chưa làm lợi ích nhiều chúng sanh. Về miệng, chúng ta không nói dối, không nói lời thêu dệt, không nói lời hung ác, không nói lưỡi đôi chiều thì mới chỉ tốt cho riêng mình, chúng ta phải ngày ngày trùng tiên lại lời giáo huấn của Phật, của Thánh Hiền để chúng sanh được nghe, được có cơ hội phản tỉnh.

Hòa Thượng nói: “**Nếu một người mà không có chuẩn mực đạo đức nền tảng này thì họ sẽ ra sao?**”. Người ngày nay không tiếp nhận, phớt bỏ những chuẩn mực này nên con người dần trở nên vô cảm như những chiếc máy. Hiện tại, nhiều người con đưa cha mẹ vào viện dưỡng lão, nhiều người con quên sinh nhật Cha Mẹ hoặc chỉ gửi tin những tin nhắn chúc mừng.

Hôm qua, tôi xem một đoạn phim lịch sử, nội dung nói về vì sao nước ta bị đô hộ 1000 năm nhưng đất nước chúng ta vẫn tồn tại. Đó là vì chúng ta không bị mất đi nền văn hóa. Ngày trước, tôi rất tâm đắc với lời nói của một vị Thầy, Ngài nói, trên thế giới chỉ có dân tộc chúng ta là nhìn bằng chữ Tàu mà đọc thành chữ ta. Chúng ta vẫn giữ được ngôn ngữ nên dân tộc chúng ta không bị đồng hóa. Cha ông chúng ta vô cùng thông minh, trí tuệ, các cụ đã sáng tạo ra chữ viết, ngôn ngữ riêng. Văn hóa còn thì truyền thống gia đình, gia tộc sẽ được tiếp nối, phát triển.

Nhiều người sinh ra ở nước ngoài chối bỏ nguồn gốc dân tộc, trong giấy tờ tùy thân của họ, có thể ghi quốc tịch quốc gia khác nhưng nguyên gốc của họ vẫn là người Việt Nam. Nếu chúng ta là người Việt Nam nhưng chúng ta không nhớ đến nguồn cội của mình thì thật đáng tiếc. Trong bài “*Lịch sử nước ta*”, Bác Hồ viết: “*Dân ta phải biết sử ta, cho tường gốc tích nước nhà Việt Nam*”. Chúng ta học tập các lớp văn hóa truyền thống là chúng ta tổng hợp, mượn nhờ bài giảng của các Thầy để chúng ta phát huy văn hóa của dân tộc mình. Các Thầy đều vô cùng hoan nghênh, khuyến khích điều này, đây là tâm thái của những người chân thật làm giáo dục.

Khi tôi còn nhỏ, tôi đã được nghe câu nói: “*Kính lão đắc thọ*”. Chúng ta kính người già thì chúng ta mới làm được người già. Chúng ta không biết kính người già thì chúng ta sẽ không làm được người già. Sau này, chúng ta cũng trở thành người già, nếu chúng ta bị bạc đãi, hắt hủi, bị coi là người vô dụng thì chúng ta sẽ cảm thấy như thế nào?

Hòa Thượng nói: “*Con người hiện tại mông lung, phóng túng, chìm đắm trong dục vọng, nếu chúng ta không giác ngộ, không mau mau nỗ lực phản tỉnh hồi đầu thì vài chục năm nữa chúng ta không thể làm được*”. Chúng ta có một chút danh phận, tiền tài thì chúng ta sẽ dễ trở nên mông lung, phóng túng. Nếu người lớn không chú trọng dạy chuẩn mực đạo đức cho thế hệ con cháu thì chúng ta sẽ không biết chuẩn mực làm người. Đời chúng ta lơ lửng thì đời con chúng ta sẽ phóng túng hơn, khi đó, chúng ta muốn phục hưng văn hóa truyền thống, chuẩn mực làm người cũng không ai muốn nghe.

Hòa Thượng nói: “*Văn hóa truyền thống chính là nền tảng luân lý đạo đức, chính là giáo dục nhân quả*”. Người xưa dạy: “*Trồng dưa được dưa, trồng đậu được đậu*”. Đây là giáo dục nhân quả. Giáo dục phép tắc, chuẩn mực làm người giúp chúng ta biết vai trò, bổn phận của mình. Phật dạy chúng ta “*Mười Thiện*”, chúng ta phải hoàn thiện thân, khẩu, ý để có thể hy sinh phụng hiến vì chúng sanh phục vụ. Chúng ta đến thế gian là để làm cuộc đời trở nên tốt đẹp. Chúng ta không đến thế gian để hưởng thụ, phá hoại. Người khác hưởng thụ là việc của họ, chúng ta không trách họ, chúng ta không bắt người khác làm theo ý của mình. Nếu chúng ta biết giá trị của việc chúng ta đến thế gian thì chúng ta sẽ làm những việc lợi ích chúng sanh.

\*\*\*\*\*

### ***Nam Mô A Di Đà Phật***

*Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!*

*Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập Mang lại lợi ích cho mọi người!*